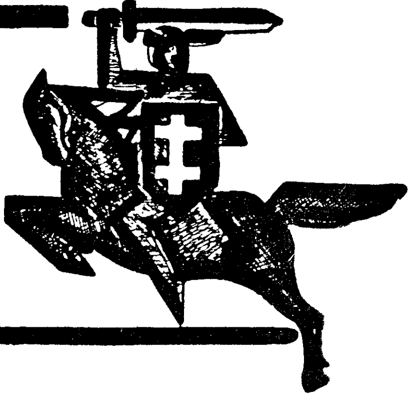
БАЦЬКАЎШЧЫНА

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA" („VATERLAND")
Herausgeber: Wladimir BORTNIK
Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Baćkaušćyna" („Das Vaterland"), (13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14

Цана: Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётніцкай поштай каштуе падвойна. Падвойныя нумары каштуюць падвойна. Паадзіночныя нумары газэты разам з «Кала°камі» ўважаюцца за падвойныя.

Банковае конто: Zeitung „Baćkaušćyna", Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE" | DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND" | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER "THE FATHERLAND"

№ 21 (407) — Нядзеля, 21 траўня 1958 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 12

Францыя ў дні вялікіх выпрабаваньняў

Падзеі, што пачаліся ў Францыі 12 траўня падчас апошняга, ужо 25-га пасьля вайны, бязурадзьдзя, і да апошняга часу ўсьцяж набіраюць вайстрыні, сваімі карэньнямі сягаюць некалькі мінулых дзесяцігодзьдзяў і зьяўляюцца вынікам цэлага раду важных палітычных фактараў. Яны таксама абумоўліваюцца й псыхалягічнай атмасфэрай, у якой ад даўжэйшага часу загразла француская грамадзтва. Таму апошні крызіс ня ёсьць прыпадковым, але зьяўляецца арганічным, нязвычайна складаным, нявымоўна цяжкім для разьвязаньня, а таму ён ня можа прамінуць бясьсьледна, ня выклікаўшы грунтоўных зьменаў. Астаецца толькі пытаньне, ці гэты крызіс напасьледак прывядзе да аздараўленьня ці да катастрофы.

І самі Французы, і сьветавая апінія стаяць перад розньмі супярэчнымі часта пытаньнямі: ці Францыя стаіць напярэдадні дыктатуры Дэ Голя, ці дамашняй вайны, ці адарвецца ад Альжыру, ці паподзе ў хаос народнага фронту й выхаду з Атлянтычнага абароннага пакту, ці, напасьледак, узойдзе на шлях дзяржаўнага й грамадзкага аздараўленьня? Вось пытаньні, на якія сяньня даць адказу яшчэ немагчыма.

Францыя яшчэ і ў часе між абедзьвюма сьветавымі войнамі скацілася на шлях пэрманэнтнага аслабленьня. Было гэтага шмат прычынаў: слабая дэмаграфічная пэтэнцыя францускага народу, псыхалягічныя спадчыннасьць Вялікай францускай рэвалюцыі, пад уплывам якой у новых сяньняшніх умовах жыцьця ў Французаў вытварылася непрыязьнь і недавер да дзяржавы й дзяржаўнае ўлады, заганны дзяржаўны лад чацьвертай рэспублікі й хворае партыйніцтва, далей церазьмерны гаспадарскі індывідуалізм, а ў дадатак да ўсіх гэтых нутраных нездаровых зьяваў далучыліся й бесьперапынныя няўдачы у францускай замежнай палітыцы.

Ужо перад апошняй вайной Францыя лічылася вялікадзяржавай толькі намінальна. Пасьля-ж апошняе вайны ейная роля ў сьвеце зьменшылася да мінімуму. Калі Вялікабрытанія захавала сваё вялікадзяржаўнае імпэрыяльнае становішча хоць намінальна, фармальна перадаўшы брытанскую суполку народаў з былых сваіх калёніяў, Францыя пасьля трагічнага правалу ў Індакітаі не змагла захаваць і гэтага. Адзінай ейнай важнай замэрскай тэрыторыяй асталася Сахара й Альжыр. Гэты апошні, хоць фармальна не зьяўляецца калёніяй, але часткай мэтраполіі, ад даўжэйшага часу падміваны паўстанскай дзейнасьцяй Арабаў. Увесь час пасьля апошняй вайны Францыя знаходзіцца ў стане цяжкіх і зацяжных войнаў, якія моцна вывішчаюць ейны людзкі й гаспадарскі патэнцыял.

На тэрыторыі Паўночнай Афрыкі дзеяць дзьве варожыя для Францыі, але ў многім згодныя між сабой сілы: сьляпы арабскі нацыяналізм і пасярэдняя й беспасярэдняя савецкая дывэрсія. Не падлягае сумлеву, што на сяньняшніх выпадках мсьціцца былыя памылкі Францыі ў ейных былых калёніях. Але Францыя ня можа сяньня пакінуць Альжыру, гэтак як перад некалькімі гадамі пакінула Індакітай, Альжыр, апрача музулманскага насельніцтва, частка катарага ляяльная да Францыі, ужо ад некалькіх пакаленьняў заселены й вялікай колькасьцю Французаў, якія гаспадарска й псыхалягічна ўраслі ў мясцовы грунт ды спрычыніліся да культурнага й эканамічнага павышэньня ўзроўня гэтае краіны. Ня гледзячы на тое, што мясцовае арабскае насельніцтва знаходзіцца ў горшым палажэньні, чымся Французы, але яно стаіць значна вышэй за ўсе поўнасьцю незалежныя арабскія краіны.

Арабскі нацыяналізм у Альжыры, як і ўва ўсей Паўночнай Афрыцы, не зьяўляецца нацыяналізмам творчым, але нэгатыўным і дэструкцыйным. Адзінай ідэялягічнай праграмай гэтага нацыяналізму — выгнаць усіх белых з арабскіх краінаў. А што будзе пасьля гэтага выгнаньня — ці месца Французаў зойме іншая чужая сіла, ці самі Арабы патрапяць у сябе дома гаспадарыць — гэтым ніхто зь іх ня цікавіцца.

Калі пішам гэтыя словы, канчальна ўжо ўканстытуяваўся агульнаальжырскі Камітэт Грамадзкага Збаўленьня, які ня толькі сябе ўважае рэгулярным сэпаратным урадам, але й робіць націск на Парыж перадаць уладу ў рукі Дэ Голя. У вадозьве гэтага Камітэту, скіраванай да ўсіх Французаў, гаворыцца: **«Зь сяньняшнім днём дзесяць мільёнаў Французаў, што жывуць у Альжыры й Сахары, дасягнулі поўнага адзінства. Яны моцна наважаныя паклікаць урад грамадзкага збаўленьня пад кіраўніцтвам генэрала Дэ Голя з мэтай правесьці глыбокія дзяржаўныя рэформы ў рэспубліцы і абараняць іх».**

На паверхню падзеяў, што сяньня разыгрываюцца ў Францыі, выплылі тры асобы, ад палітычнага розуму, добрае волі й такту якіх можа ў вялікай меры залежыць будучы лёс Францыі.

Адным зь іх ёсьць цяперашні францускі прэм'ер Пфлімлен, прадстаўнік хрысьціянскіх дэмакратаў, які, ня гледзячы на абняўшы ўладу й забясьпечыўшы сабе аграмадную парляманцкую большыню шляхам прыцягненьня сацыялістых да ўрадавай кааліцыі, выказаў у вапошнія крытычныя дні шмат станоўкасьці й такту. Два галоўныя пункты яго праграмы гавораць: 1. дзеля ўнармаваньня палажэньня ў Альжыры трэба пэртрактаваць з Арабамі, але толькі пасьля вайсковай перамогі над імі; 2. у

(Заканчэньне на 2-ой бачыне)

40-ая гадавіна абвешчаньня незалежнасьці народаў Каўказу

У выніку нацыянальна-вызвольнага змаганьня ў 1918 годзе на развалінах царскае турмы народаў паўсталі да вольнага й незалежнага дзяржаўнага жыцьця паняволеныя ёю народы Каўказу, абвяшчаючы ў траўні гэтага-ж году свае незалежныя дзяржавы: 1. Паўночна-Каўказкая Рэспубліка — 11 траўня 1918 г., 2. Грузінская Рэспубліка — 26 траўня 1918 г., 3. і 4. Армянская й Азэрбайджанская Рэспублікі — 28 траўня 1918 г.

Усе гэтыя рэспублікі энэргічна пачалі наладжваць сваё дзяржаўнае жыцьцё, але хутка былі здушаныя пераважаю фізычнае сілы маскоўскага бальшавізму. Характэрна тое, што незалежнасьць Грузіі была навет вызнаная савецкім урадам на чале зь Ленінам і, ня гледзячы на гэта, у 1921 годзе была заваяваная бальшавіцкай армійі пры гэройскім супраціве грузінскага народу. Пасьля гэтага на працягу раду гадоў усе каўказкія народы вялі паўстанскае збройнае змаганьне супраць бальшавізму, а пасьля крываваа здушэньня народных паўстаньняў праяўлялі вялікую сілу супраціву прымусовай саветызацыі. Такім чынам заходзіць блізкая аналёгія паміж змаганьнем і лёсам каўказкіх народаў зь беларускім народам.

У сяньняшні момант, калі пасьля сьмерці Сталіна ў Савецкім Саюзе значылася некаторае паслабленьне палітычнага курсу, падобна як беларускі народ, усе каўказкія народы стойка пачалі ўзноў праяўляць нацыянальны супраціў.

Палітычныя эміграцыі ўсіх каўказкіх народаў у вольным сьвеце вядуць сяньня шырокую палітычную й прапагандовую акцыю ў кірунку абзнаямленьня вольнага сьвету з нацыянальнымі імкненьнямі сваіх народаў і знаходзяць у ім што раз больш спачуваньня й сымпатыяў для сваіх нацыянальна-вызвольных ідэяў. Прыемна адцеміць, што эміграцыі ўсіх каўказкіх народаў цесна супрацоўнічаюць зь беларускай палітычнай эміграцыяй і ўзаемна сябе паддзержываюць. Гэта бясспрэчна станецца заруквай шчырай дружбы беларускага й каўказкіх народаў у будучыні, калі ўсе яны вызваляцца з пад расейска-бальшавіцкага ярма й здабудуць сваю дзяржаўную незалежнасьць.

У дзень вялікага нацыянальнага сьвята Азэрбайджанцаў, Армянаў, Грузінаў і Паўночна-Каўказцаў мы Беларусы горача іх вітаем і складаем нашыя шчырыя пажаданьні, каб іхныя нацыянальныя імкненьні як найхутчэй зьдзейсьніліся.

Хай жывуць вольныя й незалежныя Азэрбайджан, Армэнія, Грузія й Паўночны Каўказ!

Неадкладнае заданьне

Беларуская грамадзкасьць на эміграцыі зь вялікім уздымам адзначыла сёлета вялікую (40-ую) гадавіну векапомнага гістарычнага Акту 25-га Сакавіка 1918 году, які быў праўдзівым выявам волі Беларускага Народу быць і гаспадарыць на сваёй зямлі вольным і незалежным.

Як відаць з прэсы, народы дэмакратычнага Захаду ўсё больш і больш пачынаюць разумець нашае палітычнае палажэньне, а справы вызваленьня Беларусі, як і іншых паняволеных краін, спад маскоўскага ярма набываюць штораз большае актуальнасьці.

Вось ужо сорак год цягнецца змаганьне за сьветлыя ідэялы нашага народу. Гэтае змаганьне ня было надарэмным: сяньня нас разумеюць, як ніколі раней, і мы, падобна як і іншыя народы паняволеныя Масквой, маем на сваім баку цэлы рад перадавых краінаў вольнага Захаду.

Гэтых сорак год змаганьня каштавалі нам вялікіх ахвяраў, але наш народ жыве й змагаецца, а клічы змаганьня за свабоду й незалежнасьць ня згаснуць у ім, пакуль ён не дасягне свае мэты.

У той час, калі беларуская эміграцыя адзначыла 40-ую гадавіну запраўднай гістарычнай дзеі — абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі, — дык гэтак званая Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка рыхтуецца да адзначэньня 40-годзьдзя свайго йснаваньня 1-га студзеня наступнага году. Зразумела, можна ўжо сяньня прадугледзіць, а ў савецкай беларускай прэсе і ўжо наглядаць усю шуміху й пахвалы «старшаму брату», заправілам партыі, чэкістым і г. д., а таксама лаянкі й пагрозы ў бок розных «ворагаў народу» (чытай — рэжыму), нацыяналістых, рэвізіяністых і інш. І ня гледзячы на тое, што рэжым трымаецца й надалей трымаецца толькі на штыхох, бальшавікі будуць крычаць, ды й ужо крычаць, аб бязьмежным савецкім патрыятызьме беларускага народу, аб яго энтузіязьме й ахвярнасьці ў будове камунізму, аб ягонай удзячнасьці расейскаму «старшаму брату», які падараваў Беларусі «незалежнасьць». Яны выліча юць усе свае заслугі й «дасягненьні», а там, дзе відавочны правал — віна ўскладаецца на «зьлейшых ворагаў беларускага народу» — «беларускіх буржуазных нацыяналістых».

Нельга забывацца, што ўсё гэтае мора ілжы й брудная прапаганды з нагоды 40-годзьдзя «незалежнае дзяржавы» БССР пры дапамозе радыя, друку й розных імпрэзаў будзе шырока экспартавацца за межы СССР — у заходні вольны сьвет. А мы-ж ня раз былі ўжо сьведкамі, як некаторыя наіўныя заходнія «буржуа» хутка хапаюцца на гэты бальшавіцкі кручок.

Таму заданьнем усёй нашай беларускай эміграцыі — належна падрыхтавацца да гэтае гадавіны «стварэньня» БССР і, у сваю чаргу, разьясьняць усяму сьвету, у сувязі з гэтым «сьвятам», тую гістарычную несправядлівасьць і гвалт, спрычыненыя беларускаму народу. Гэтую нялёгкую місію мы павінны выканаць з гонарам у імя праўды, справядлівасьці й абароны інтарэсаў нашага паняволенага Масквой народу.

Мы павінны ўжыць усе магчымасьці выкарыстаньня дэманстрацыяў, мітынгаў, радыя, іншамоўнай прэсы й г. д., каб ськінуць хвальшывую маску з нашага паняволеньня, маску, пад якой скрываецца гвалт, захопы, тэрор, русыфікацыя, зьнішчэньне... Народам вольнага сьвету мы павінны паказаць усю сутнасьць г. зв. БССР: у якіх умовах, як і кім была яна створана, і што яна дала беларускаму народу. Мы мусім паказаць, што БССР — гэта толькі форма для замаскаваньня імпэрыялістычнае расейскае палітыкі каляніяльнага эксплятаваньня захопленых земляў.

Мы маем на гэта яшчэ нямала часу, а ад удачы правядзеньня гэтае акцыі пратэсту й высьвятленьня фактаў, у вялікай ступені будзе залежыць і ўдача самое вызвольнае справы.

А.-віч

У 41-ую гадавіну сьмерці Максіма Багдановіча

Максім Багдановіч (з фатаграфічнай групы 1915 году)

Сяньня, 25-га траўня, мінае 41 год ад сьмерці аднаго з найвыдатнейшых беларускіх паэтаў нашаніўскае пары — Максіма Багдановіча. Высока таленавіты й глыбока асьвечаны паэта, ня гледзячы на сваё кароткае жыцьцё, палажыў вялікія заслугі для беларускае адраджэнскае літаратуры і, па меры гэтых заслугаў, сваей арыгінальнай апрычонай ролі ў нашай літаратуры, а так-жа як гарачы беларускі патрыёта й характарам сваей творчасьці глыбока нацыянальны паэта, займае Багдановіч, побач з Купалам і Коласам, вядучае месца ў нашай літаратуры нашаніўскага пэрыяду.

Каб адзначыць сяньняшнюю гадавіну ягонае сьмерці, пачынаем у гэтым нумары друкаваць артыкул Ст. Станкевіча аб жыцьці й творчасьці Максіма Багдановіча.

У Сэктары Рады БНР у ЗША

18 травеня ў Нью-Ёрку адбылося чарговае паседжаньне сяброў сэктару Рады БНР у Амэрыцы. На паседжаньні ўзяло ўдзел 35 радных, што жывуць у Нью-Ёрку й ваколіцах.

Сэктар выслухаў інфармацыю Прэзыдэнта БНР зь ягоных апошніх дэмаршаў у Вашынгтоне ды сустрэчаў з прадстаўнікамі іншых народаў. Сакратары БНР далі таксама інфармацыю радным пра дзейнасьць паасобных сакратарыятаў. Гаворачы пра канкрэтныя дасягненьні беларускага вызвольнага руху апошніх часоў, Прэзыдэнт М. Абрамчык зьвярнуў увагу радных, што ў перакананьнях амэрыканскіх палітыкаў адбываецца выразная эвалюцыя ў кірунку зразуменьня вялікае важнасьці нацыянальнага фактару ў міжнароднай палітыцы, а таксама сярод паняволеных Масквой народаў. Зразуменьне гэтае было пацьверджанае шмат якімі канкрэтнымі прыкладамі з боку адказных палітычных дзеячоў Амэрыкі.

Сэктар Рады БНР у ЗША абмеркаваў рад мерапрыемстваў на бліжэйшую будучыню ў кірунку ўзмацненьня палітычнае работы ў Амэрыцы, дзе вычуваецца цяпер асаблівае зацікаўленьне праблемамі паняволенае Беларусі.

З.

Новы манэўр Крамля

Варта прысьвяціць некалькі радкоў аднэй падзеі, якая ў нас праслізнулася бадай незаўважна. Вось-жа 2-га красавіка сёлета ў Маскве афіцыяльна паведамілі, што пры Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў будуць створаныя пэрманэнтныя (сталыя) місіі Беларускай і Украінскай ССР.

Як ведама, БССР і УССР зьяўляюцца сябрамі й сузакладчыкамі Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Гэтага дамогся ў свой час Сталін із зусім відавочнай мэтай: мець два галасы больш у міжнароднай арганізацыі, ад якое тады ўсе спадзяваліся больш, чымся, як выявілася, яна ў сілах зрабіць — усё гэта зь віны Савецкага Саюзу, які ўсьцяж злаўжывае права вэта.

Пакінуўшы збоку матывы, якімі кіраваўся Сталін, дамагаючыся сяброўства для БССР і УССР у Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, і той відавочны факт, што дэлегацыя БССР зьяўляецца ў АЗН толькі бязвольнай марыянэткай Крамля — усё-ж гэтае сяброўства мае для Беларусі й нашага вызвольнага руху дадатняе значэньне. Сяброўства БССР у АЗН — гэта аўтаматычнае прызнаньне Беларусі, як дзяржавы. Хоць гэта й фармальны бок справы, але для будучыні ён мае сваю вагу. Аб гэтым, як чытачы сабе напэўна прыгадваюць, пісаў нядаўна ў «Б-не» Ю. Дубовік.

Цяжка пакуль што сказаць, на што разьлічаны апошні манэўр Крамля. Вельмі магчыма, што гэты крок зроблены для нутранога ўжытку. БССР будзе хутка адзначаць саракагодзьдзе свайго йснаваньня. Чаму-ж бальшавіком не зайграць на нацыянальных пачуцьцях Беларусаў, дакінуўшы яшчэ адзін атрыбут «незалежнасьці», «дзяржаўнасьці»? Для некаторых, асабліва для моладзі, усё-ж прыемна ведаць, што ад гэтага часу «беларускі» прадстаўнік у Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў мае годнасьць амбасадара...

Магчыма таксама, што новы манэўр разьлічаны й на вонкавы ўжытак. Ён можа прадказваць новую тактыку Крамля: хто ведае, ці ў хуткай будучыні маскоўскія марыянэткі — місіі БССР і УССР — не пачнуць праяўляць у АЗН асаблівай актыўнасьці, не пачнуць браць ініцыятывы ў пытаньнях, дзе сам СССР ня вельмі хоча выходзіць на першы плян.

Зробім кароткую гэнэзу сяброўства БССР і УССР у Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Пад канец апошняй вайны Савецкі Саюз унёс папраўкі ў статус гэтых дзьвёх прыгранічных рэспублікаў — з тым, каб пасьля, у вадпаведны мамэнт, выкарыстаць іх на міжнародным форуме. Указам зь 1-га лютага 1944 году было пастаноўлена, што ў будучыні саюзныя рэспублікі могуць уваходзіць у беспасярэднія зносіны зь іншымі дзяржавамі ды падпісваць зь імі ўмовы. Адпаведна з гэтым указам, былі ўнесеныя папраўкі ў канстытуцыю. Вось як гучыць новы — 16а — артыкул канстытуцыі БССР:

«Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка мае права ўступаць у беспасярэднія зносіны з замежнымі дзяржавамі, заключаць зь імі пагадненьні і абменьвацца дыпляматычнымі й консульскімі прадстаўнікамі».

Мала таго — артыкул 16б гаворыць: «Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка мае свае рэспубліканскія вайсковыя адзінкі».

Хіба будзе лішнім гаварыць, што як «дыпляматычных і консульскіх прадстаўнікоў», так і «рэспубліканскія вайсковыя адзінкі» БССР мае толькі на паперы, у канстытуцыі. У гэтым кірунку ня было зроблена ніякіх кроку, а навет, як пабачым пазьней, наадварот.

Як бы там ні было, гэтыя папраўкі дазволілі БССР і УССР узяць удзел у канфэрэнцыі ў Сан Францыско ды стацца сузакладчыкамі Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, што дало СССР тры галасы ў Асамблеі АЗН. У 1948—49 гг. УССР была навет сябрам Рады Бясьпекі.

У пасьляваенны пэрыяд Савецкаму Саюзу было часта выгадна дзейнічаць на міжнародным форуме пад прыкрыцьцём — праз міністэрствы замежных справаў — абедзьвюх рэспублікаў. Прыкладам, не СССР, а БССР і УССР падпісалі ў 1945 годзе ўмову з УНРРА'й, у выніку якое Савецкі Саюз атрымаў паважную дапамогу. Што з гэтае дапамогі бачылі абедзьве рэспублікі — гэта іншая справа... Таксама ня СССР, а абедзьве рэспублікі падпісалі пагадненьні аб вызначэньні новых заходніх межаў Савецкага Саюзу. Прыгадаем, што такім пагадненьнем была аддадзеная Польшчы беларуская Беласточчына. Гэта хіба найлепш даводзіць марыянэткавасьць «беларускага ўраду», які, на загад Масквы, раськідаецца нашымі этнаграфічнымі тэрыторыямі.

БССР і УССР падпісалі таксама мірныя ўмовы з былымі саюзьнікамі Нямеччыны — з Баўгарыяй, Вугоршчынай, Румыніяй, Фінляндыяй і Італіяй. Урэшце, у 1955 годзе, яны, побач з іншымі дзяржавамі, падпісалі таксама Варшаўскі Пакт. Гэта хіба адзіны ў гісторыі выпадак, што краіны, якія ня маюць сваіх армій, падпісваюць вайсковы пакт...

У міжчасе, некаторыя заходнія дзяржавы, апіраючыся на факт сяброўства БССР і УССР у Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, — што, як мы ўжо казалі, раўназначна фармальнаму прызнаньню іх усімі сябрамі АЗН як незалежных дзяржаваў, — пачалі рабіць захады аб навязаньні дыпляматычных дачыненьняў з абедзьвюма рэспублікамі. У 1947 г. ангельскі ўрад папрасіў савецкі ўрад праз свайго Шаржэ д'Афэр у Маскве перадаць ураду УССР прапанову навязаць дыпляматычныя дачыненьні між Вялікай Брытаніяй і УССР. Ангельшчына не атрымала ніякага адказу ні ад савецкага ўраду ні ад ураду УССР. Ангельшчына, якая — паводля афіцыяльных крыніцаў — зьбіралася зрабіць такія-ж захады ў дачыненьні да БССР, пабачыла, на прыкладзе з УССР, што рабіць гэтага няма ніякага сэнсу.

Палажэньне міністэрстваў замежных справаў БССР і УССР у працягу доўгага часу было наагул цікавым. Галоўныя гарады абедзьвюх рэспублікаў, а значыцца, і Менск і Кіеў, знаходзіліся ў гэтак званай «забароненай зоне». Гэта азначае, што дыпляматычныя прадстаўнікі заходніх дзяржаваў ня мелі магчымасьці наведаць гэтыя гарады, а гэтым самым і навязаць беспасярэднія кантакты зь міністэрствамі.

Пасьля Жэнэўскай канфэрэнцыі, у пэрыяд г. зв. «усьмешак», некаторыя заходнія дзяржавы вывучалі зноў магчымасьці навязаньня дыпляматычных дачыненьняў з БССР і УССР. Прыгадаем, што гэтая справа паважна дыскутавалася ў Кангрэсе Задзіночаных Штатаў. Аднак Савецкі Саюз да гэтага часу свае пазыцыі не зьмяніў, і ўсе спробы заходніх дзяржаваў ніякіх вынікаў не далі.

Як ведама, да апошняга часу адзінай функцыяй міністэрства замежных справаў БССР была рэпрэзэнтацыя ў Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў. Магчыма, што ўзьнікшае прадстаўніцтва ў АЗН да годнасьці пэрманэнтнае місіі азначае некаторую зьмену пазыцыі СССР. Магчыма, што міністэрства замежных справаў БССР хоць на вонкавы выгляд пашырыць свае кампэтэнцыі ды станецца больш самастойным. Калі-б заходнім дзяржавам удалося навязаць з БССР дыпляматычныя дачыненьні, дык гэта можна было-б толькі вітаць. Беларускі народ на гэтым толькі выйграў-бы — ня гледзячы на тое, што яго «рэпрэзэнтуе» цяпер зусім чужы яму — нацыянальна й палітычна — элемэнт.

Ул. Немановіч

Францыя ў дні вялікіх выпрабаваньняў

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

Францыі мусяць быць як найхутчэй праведзеныя карэнныя дзяржаўныя рэформы, але толькі канстытуцыйным парляманцкім спосабам.

Другім зьяўляецца генэрал Дэ Голь, прыходу да ўлады якога настойліва патрабуюць альжырскія вайсковыя рэбэльянты. Дэ Голь ужо неаднакратна асьветчыў, што ён гатоў стаць на чале ўраду, калі гэтага запатрабуе народ, але падчыркнуў, што гэта можа зрабіць толькі легальнай канстытуцыйнай дарогай, а ня пры помачы рэвалюцыйнага перавароту. На сваей прэсавай канфэрэнцыі Дэ Голь даў зразумець, што ён ня мае дыктатарскіх намераў, заявіўшы: **«Ці магчыма падумаць, каб я ў веку 67 год пачаў дыктатарскую кар'еру?»** Дэ Голь зьяўляецца, аднак староньнікам улады сільнае рукі, і таму эвэнтуальная ягоная ўлада ня шмат розьнілася-б ад дыктатуры. Таму супраць прыходу да ўлады Дэ Голя станоўка выказваюцца радыкальныя й работніцкія колы, якія, на выпадак захапленьня ўлады Гэ Голем, ужо цяпер пагражаюць генэральным штрайкам. Дэ Голь зьяўляецца гарачым староньнікам канстытуцыйных рэформаў, а ў палітыцы замежнай — адбудаваньня значэньня Францыі ў сьвеце. Існуе, аднак, небясьпека, што амбітны генэрал, як староньнік незалежнай палітыкі Францыі, мог-бы аслабіць сувязь Францыі з заходнімі дзяржавамі й шукаць на собскую руку паразуменьня з Саветамі.

Напасьледак, трэйцім ёсьць галоўнакамандуючы францускімі збройнымі сіламі ў Альжыры генэрал Салян. Ягоная роля да сяньня яшчэ загадкавая й канчальна ня выкляраваная. З аднаго боку ён паддзержвае Дэ Голя, як будучага шэфа ўраду, зьяўляецца зьверхнікам генэрала Масу — старшыні Камітэту Грамадзкага Збаўленьня й поўнасьцю талеруе ягоную дзейнасьць. З другога боку, афіцыяльна маніфэстуе сваю ляяльнасьць да ўраду ў Парыжы ды цешыцца афіцыяльным даверам апошняга.

Выпадкі ў Францыі маюць вельмі важнае значэньне для ўсяго вольнага сьвету. Досыць глянуць на карту ды разважыць геапалітычнае палажэньне францускай тэрыторыі, як у Эўропе, гэтак і ў Паўночнай Афрыцы, каб зразумець, што бяз Францыі Атлянтычны абаронны саюз страціў-бы ўсю сваю вагу. І, наадварот, сіла й абароназдольнасьць гэтага саюзу вымагаюць сільнай, унутры скансалідаванай і мілітарна моцнай Францыі.

Што-ж датычыцца спэцыяльна Паўночнай Афрыкі, дык тут, апрача фактараў палітычных і мілітарных, граюць вялізарную ролю й мамэнты эканамічныя. Як ведама, у Сахары адкрытыя вялізарныя запасы нафты, якія ўжо ў пачатковай стадыі эксплятацыі і ў якую ўложаныя вялізарныя сумы. Экспэрты згадваюць, што сахарскія запасы нафты большыя, чымся на Сярэднім Усходзе. У выпадку адрэзаньня Саветамі даплыву нафты зь Сярэдняга Ўсходу, яе змагла-б рэкампэнсаваць для Эўропы нафта із Сахары.

Пры ўсім гэтым трэба ўзяць пад увагу адзін дзіўны парадокс сучаснасьці. Усюды там, адкуль выходзілі эўрапэйскія дзяржавы, аставалася звычайна пустое месца, якое ў сваю чаргу лёгка займаў Савецкі Саюз. Гэтак, калі Вялікабрытанія выйшла із зоны Суэскага каналу, пустое па ёй месца за пасярэдніцтвам Насэра занялі Саветы. Калі Вялікабрытанія пасьля апошняй вайны выціснула Францыю із Сырыі й не змагла там сама асталявацца, Сырыя, праз якую праходзяць нафтаправоды з Сярэдняга Ўсходу, падпала пад уплыў Эгіпту, а цераз яго — Савецкага Саюзу. Таму існуюць усе дадзеныя, што калі-б Францыя выйшла з Паўночнай Афрыкі, ейнае месца занялі-б Саветы.

Вось у гэтым і ўся важнасьць апошніх францускіх падзеяў для ўсяго вольнага сьвету. Таму хацелася-б надзеіцца, што францускае грамадзтва, а таксама ўвесь вольны сьвет належна зразумеюць усю павагу сытуацыі й зробяць усё магчымае, каб Францыя зь цяперашняга глыбокага й небясьпечнага крызісу выйшла пераможна.

Язэп Каранэўскі

Беларускія традыцыі і бальшавікі

(З радыёвай хвалі «Вызваленьне»)

Як адносяцца бальшавікі да нацыянальных традыцыяў падсавецкіх народаў? Адказаць можна адным словам: адмоўна. Аб гэтым сьветчыць саракагадовае дасьветчаньне бальшавіцкага панаваньня, асабліва ў нас на Беларусі. Трэба яшчэ дадаць, што гэтыя адмоўныя дачыненьні да самага апошняга часу былі не пасыўныя, а актыўныя — агрэсыўныя ў поўным значаньні гэтага слова. Тым большую цікавасьць выклікаюць нясьмелыя галасы ў вабароне нашых нацыянальных традыцыяў, што прагучэлі апошнім часам на балонах беларускай савецкай прэсы. Першым вартым увагі быў артыкул паэты Міхася Васілька, які зьявіўся нядаўна ў «Чырвонай Зьмене». Васілёк заклікае да адраджэньня некаторых нашых нацыянальных традыцыяў — у першую чаргу Купальля й Юр'я. Каб застрахавацца ад крытыкі казённых цівуноў, Васілёк засьцерагаецца, што з нацыянальных традыцыйных сьвятаў трэба выкінуць рэлігійную падкладку, усе перажыткі, інакш кажучы — усё несавецкае — і напоўніць іх савецкімі элемэнтамі. Васілёк не ўваходзіць у дэталі. А шкода — цікава было-б пачуць, як, на ягоную думку, выглядалі-б пасьля такой апэрацыі нашы традыцыйныя сьвяты.

На артыкул Васілька хутка зьявіўся водгук у тэй-жа «Чырвонай Зьмене». 11 траўня там зьявілася зацемка пад ідылічным загалоўкам: «Ты плыві, вянок...» Аўтары зацемкі прысутнічалі на латыскім нацыянальным сьвяце «Ліго», якое адпавядае прыблізна нашаму Купальлю. У Латвіі бальшавікі не пасьпелі яшчэ вынішчыць нацыянальных традыцыяў у такой ступені, як у нас на Беларусі, і цяпер яны прымушаныя глядзець на гэтыя традыцыі праз пальцы. Пад уражаньнем бачанага, аўтары зацемкі ў «Чырвонай Зьмене» ўсклікаюць: «А хіба няма ў нас сваіх нацыянальных традыцыяў, свайго нявычэрпнага фальклёру...? Ці маем мы права забыцца іх?»

Пытаньне пастаўленае добра і ў пару. Няма сумлеву, што казённыя пісакі абыйдуць яго моўчкі, бо адказ на яго вельмі сумны: так, нашы традыцыі багатыя й прыгожыя, але бальшавікі іх сыстэматычна й плянава вынішчаюць, як вынішчаюць і тых, хто іх культывуе й пашырае.

Аўтары зацемкі «Ты плыві, вянок», адклікаючыся на артыкул Васілька, прапануюць у дачыненьні да нашага традыцыйнага Купальля больш як дзіўны выхад: спалучыць адзначэньне гэтага сьвята з «Днём савецкай моладзі», надаўна вызначаным партыяй на 29 чэр-

(Заканчэньне на 3-яй бачыне)

Ст. Станкевіч

Максім Багдановіч

(10. 12. 1891 — 25. 5. 1917)

Беларускія паэты нашаніўскага адраджэнства свае веданьне беларускага народнага жыцьця й мовы вынесьлі з роднае хаты, а пазьней пашырылі й паглыбілі дзякуючы беспасярэдняй сувязі зь беларускімі народнымі масамі, зь якіх яны выйшлі, лучнасьць зь якімі ўвесь час трымалі й пад узьдзеяньнем якіх жылі й тварылі. Беларуская народная стыхія, з усёй ейнай разнастайнасьцю й апрычонасьцю, была іхнай собскай стыхіяй.

Зусім інакш было з Максімам Багдановічам. Ягоны бацька Адам, хаця й сялянскага паходжаньня, але, скончыўшы Нясьвіскую вучыцельскую сэмінарыю, працаваў спачатку настаўнікам, пасьлей банкаўскім чыноўнікам і вёў гарадзкое жыцьцё. Матка паэты Марыля была дачкой дробнага чыноўніка, а па матцы й продках бацькі паходзіла із сьвятарскае сям'і. Такім чынам бацькі паэты тварылі тыповую інтэлігенцкую сям'ю, у якой, праўда, сьвята перахоўваліся й культываваліся беларускія народныя традыцыі, панавала, аднак, расейская культура й расейская мова. Нарадзіўшыся ў Менску 10 сьнежня (27 лістапада ст. ст.) 1891 году Максім Багдановіч на шостым месяцы жыцьця пераехаў у 1892 г. зь сям'ёю ў Гарадзень, каб на шостым годзе жыцьця пераехаць у 1896 г. з бацькамі на сталае жыцьцё ў Расею. Да 1908 г. ён жыве ў Ніжнім Ноўгарадзе і вучыцца ў мясцовай гімназіі, ад 1908 г. у Яраслаўлі, дзе скончыў юрыдычны ліцэй, а кароткі перадсьмертны пэрыяд свайго жыцьця знаходзіцца ў Крыме. І толькі пасьля сканчэньня гімназіі ў 1911 г. Багдановіч, каб наведаць родную бацькаўшчыну, аб якой у ягонай памяці зь дзіцячага побыту ў ёй, хіба-ж, нічога не асталося, адведаў Вільню і прабыў каля месяца часу на вёсцы між Вялейкай і Менскам у сваякоў Антона Луцкевіча. Другі і ўжо апошні раз паэта прыехаў у Беларусь у кастрычніку 1916 г. і ўладзіўся ў Менску на працу ў "Губернским Продовольственным Комитете" ды поўнасьцю ўключыўся ў беларускі рух і беларускае жыцьцё. Але сухоты, якія мучылі паэту ад даўжэйшага часу, шыбка падкошвалі ягоныя апошнія сілы, і паэта змушаны быў у лютым 1917 г. выехаць на лячэньне ў Ялту, дзе і памёр адзінокім 25 траўня (12 ст. ст.) 1917 году.

Такім чынам знаёмства Багдановіча з родным краем і беларушчынай да 1911 г. было вылучна кніжнае, часткова перанятае зь сямейнае традыцыі. Асабліва жывой была ў сям'і Багдановічаў беларуская фальклёрная традыцыя, пераказаная ў спадчыне прабабкай паэты Разаліяй, якая славілася таленавітай казачніцай і песеньніцай ды была навет вясковай варажбіткай. Бацька паэты ў сваіх рукапісных успамінах сьветчыць, што на пераказаньні ёй у спадчыне фальклёрным матар'яле паўстаў ведамы ягоны фальклярыстычны зборнік «Пережитки древнего миросозерцания у Белоруссов», які быў выдадзены ў Горадні ў 1895 г.[1]

Максім Багдановіч яшчэ ў хлапецкія гады ўважна перачытваў гэты зборнік, які праф. І. Замоцін лічыць «аднэю з важных крыніц творчасьці» Багдановіча,[2] а таксама свае веды ў галіне беларускай фальклёрнай традыцыі старанна папаўняў зь беларускіх этнаграфічных зборнікаў Раманава й Шэйна, якія знаходзіліся ў бібліятэцы ягонага бацькі.[3] Другой крыніцай духовай сувязі зь беларушчынай былі творы беларускіх паэтаў XIX стг., галоўна В. Дуніна-Марцінкевіча й Ф. Багушэвіча, а таксама газэты «Наша Доля» й «Наша Ніва», якія з самага пачатку свайго выхаду былі Багдановічу даступныя.[4]

Ня гледзячы на адарванасьць ад роднага краю й толькі кніжнае знаёмства зь ім, Багдановіч ужо ў свае хлапецкія гады адчуваў у сабе глыбокую стыхійную любоў да ўсяго, што складалася на зьмест слова Беларусь, і гэтае шчырае патрыятычнае пачуцьцё з кажным годам разьвівалася й паглыблялася. Пачынаючы яшчэ зь першых гімназіяльных клясаў, ён зь вялікай прагнасьцю й настойлівасьцю стараецца як найбольш даведацца пра далёкую бацькаўшчыну й навучыцца практычна ўладаць беларускай мовай.

Паходжаньне Багдановіча з культурна абруселае інтэлігенцкае сям'і, поўная ізаляцыя ад беларускага краю й народу, а так-жа й расейскае школьнае выхаваньне стварылі ўсе перадумовы для таго, каб Багдановіч у сваім адчуваньні стаўся Расейцам, як у падобных выпадках пераважна ў той час здаралася, або ў найлепшым выпадку быў абыякавым да беларускасьці. Ня гледзячы на ўсё гэта, Багдановіч стаўся гарачым беларускім патрыётам і глыбокім нацыянальным паэтам. Шчырыя нацыянальныя пачуцьці й бязьмежная любоў Беларусі сталіся арганічнай часткаю ягонае душы й найбагацейшым элемэнтам ягонай творчасьці.

Першым друкаваным творам Багдановіча было кароткае празаічнае апавяданьне «Музыка», якое паявілася ў № 24 «Нашай Нівы» за 1907 год. Зь вершаваных ягоных твораў першым паявіўся толькі ў № 1 «Нашай Нівы» за 1909 год верш «Над магілай мужыка». Пасьля гэтага творы Багдановіча паяўляюцца сыстэматычна ў беларускім пэрыядычным друку, галоўна ў «Нашай Ніве», а ў 1913 годзе выходзіць у Вільні першы й адзіны, старанна прыгатаваны самым аўтарам, зборнік выбраных вершаў «Вянок». Нямала сваіх твораў і артыкулаў друкаваў паэта ў расейскіх і ўкраінскіх газэтах, а шмат пакінуў у рукапісах, што ўпяршыню былі надрукаваныя ў двухтомным акадэмічным выданьні «Твораў М. Багдановіча» ў Менску 1927—1928 г.

* * *

Аснаўная тэматыка творчасьці Багдановіча была наскрозь беларуская.

Апрача асабістых перажываньняў, якім адводзіў шмат месца, філязафічных рэфлексіяў на агульналюдзкія тэмы, прыгожай плятанічна-рамантычнай лірыкі каханьня, паэта з глыбокім лірычным перажываньнем рэагаваў на абразы й зьявы роднае беларускае прыроды, шырака й арыгінальна выкарыстоўваў матывы беларускае народнае творчасьці, адтвараў у сваіх творах візію беларускае гістарычнае мінуўшчыні. Адначасна паэта чула адклікаўся й на актуальныя нацыянальныя й сацыяльныя праблемы беларускага народу, будучы такім чынам, падобна як і ягоныя нашаніўскія сучасьнікі, паэтам-адраджэнцам у поўным значэньні гэтага слова.

Доўгая ізаляванасьць Багдановіча ад бацькаўшчыны й адсутнасьць беспасярэдняга знаёмства зь беларускім жыцьцём былі натуральнымі прычынамі, што ў творах да 1911 году Беларусь яшчэ не набыла выразна канкрэтнага характару, а паяўлялася ў вагульнай і ня рэдка абстрактнай форме, так як яна зарысоўвалася ў візіі паэты. Затое кароткі побыт у Беларусі летам 1911 году, асабістае знаёмства й доўгія гутаркі з нашаніўскімі правадырамі Антонам Луцкевічам і асабліва з Вацлавам Ластоўскім, які зьвярнуў на маладога паэту вялікую ўвагу й зрабіў на яго карысны ўплыў, паглыбілі й сканкрэтызавалі ўяўленьне паэты аб родным краі й ягоным народзе. Гэта знайшло выразны адбітак у далейшай творчасьці паэты, у якой беларуская тэматыка пачынае адыгрываць яшчэ большую, чымся дагэтуль, ролю. У Вільні Багдановіч упяршыню пазнаёміўся з прадметамі беларускай старасьвеччыны, што знаходзіліся ў зборах Івана Луцкевіча і пазьней пала-

„Жандары паломаных акоў“

«...Былых ня выклічаш вякоў
І ты, Масквы каронная гразь,
Парваных ня скуеш акоў,
Зь якой брахнёю ня вылазь!»
(Янка Купала,
«Акоў паломаных жандар ...»)

У травеньскім нумары «Часовага», воргане чарнасоценскага «Российского Национального Движения», што выдаецца ў Брукселі пад рэдактарствам В. Арэхава, зьявіліся водгукі на адзначэньне Беларусамі ў вольным сьвеце свайго нацыянальнага сьвята — 25 Сакавіка. Праўда, гэтыя «водгукі» не павінны былі-б заслугоўваць на асаблівую ўвагу ў выпадку, калі-б хоць і антыбеларускага характару, былі прызначаны адмыслова для хранікальнага паінфармаваньня расейскага грамадзтва, і не нагадвалі сабой савецкую «інфармацыйную» ці «гістарычную» літаратуру. Гэта — шавіністычны плач расейскіх вялікадзяржаўнікаў, прызначаны аднак для **«гістарычнага** паінфармаваньня заходняга грамадзтва ў стылю савецкіх дыялектычных вывадаў.

У разгляданым нумары воргану зьмешчаны дзьве інфармацыі, адна зь якіх — «Да саракагодзьдзя незалежнасьці Беларусі» — «адраджае» гісторыю беларускага нацыянальнага руху, і другая, зьмешчаная пад назовам «Дзіўная ўрачыстасьць у Нью Ёрку», — інфармуе пра прабег сьвяткаваньня 25 Сакавіка ў Амэрыцы. Абедзьве гэтыя інфармацыі, скіраваныя на ачарненьне беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, зьяўляюцца зласьлівай маной і абразьлівым пашквілем, які пазбаўлены навет элемэнтарнай этыкі палітычнае палемікі. Іхняй галоўнай тэзай ёсьць тое, што беларускі «сэпаратызм» штучна быў створаны Палякамі, і галоўным чынам Немцамі, якія працягваючы свае рукі ў расейскі «агарод», вышуквалі пабочных дапамаговых сілаў для асягненьня сваіх мэтаў. Такім чынам быццам, беларускага нацыянальна-вызвольнага руху як такога наагул ня існуе, а існуюць паасобныя «зьбеларушчаныя гадунцы» польскага й нямецкага імпэрыялізму ды савецкі «беларускі эрзац», які зьявіўся неабходным вынікам савецкае нацыянальнае палітыкі.

Для абгрунтаваньня гэтае свае тэзы, аўтары названых пашквіляў паклікаюцца на факт, што беларускі нацыянальны рух стаў асабліва разьвівацца пад час нямецка-расейскае вайны і ў той частцы Беларусі, якая знаходзілася на нямецкім баку. Для доказу, яны навет прыводзяць імя нямецкага місіянэра для беларусізацыі Беларусаў — прафэсара Абіхта, — які, быццам, прыехаўшы восеняй 1915 году ў Вільню, прыцягнае да «супрацоўніцтва» Ластоўскага й Луцкевіча, што дасюль знаходзіліся на «кармленьні» Палякоў, засноўвае Беларускую Раду, выдае беларускую газэту, **навет пішучы** адначасна для Беларусаў **беларускі правапіс(!)** Беларускі нацыянальна-вызвольны рух, які разьвіваўся ў гэты час на расейскім баку лініі фронту, асабліва ў Менску і пасьля лютаўскай рэвалюцыі, яны таксама зводзяць да авантуры «кучкі» «сэпаратыстых» неакрэсьленага паходжаньня. Першы Ўсебеларускі Кангрэс канца 1917 году зводзіцца да бясправнага зборышча гэтых «авантурнікаў» і «зьведзенае» імі публікі ў ліку 1 167 (!) чалавек, ды на якім «беларускія сэпаратыстыя» пацярпелі крах з прычыны таго, што Немцы «не дагадаліся ў час перакінуць у Менск сваіх віленскіх гадунцоў», як гэта яны зрабілі ў выпадку Леніна. Гэтае «зборышча», на зло «сэпаратыстым», выказалася за «цесную фэдэратыўную сувязь з Расеяй». Разагнаныя бальшавікамі, за тое, што «ня прызналі» савецкае ўлады, «беларускія сэпаратыстыя» ўжо адны, **«з жонкамі й цёшчамі ў ліку 71 чалавек»**, ствараюць Беларускую Раду, якая, «невядома на якой аснове», бярэцца рэпрэзантаваць так званую «волю» разагнанага зьезду. Падчас нямецкае акупацыі Менску і зь ініцыятывы Немцаў гэтая Рада «сэпаратыстых» абвяшчае гэтак званую «Незалежную Беларускую Рэспубліку». У 1925 годзе Беларуская Рада й Урад самаліквідуюцца, і ўсе «беларускія міністры й сябры Рады» «пераходзяць» на службу да бальшавікоў.

Адным словам, глядзеце Амэрыканцы, зь кім вы маеце дачыненьне, прыймаючы ўдзел у сьвяткаваньні 25 Сакавіка. Ды зрэшты Амэрыканцы абвінавачваюцца адкрыта ў «тэндэнцыях разьдзяліць Расею», хоць, праўда, гэтае абвінавачваньне называецца падтрымоўваньнем «нямецкае агентуры адносна матушкі-Расеі». Аўтары пашквіляў зь ліку расейскіх чарнасоценцаў адкрыта заяўляюць, што «ў сувязі з апісаным сходам (сакавіковымі ўрачыстасьцямі ў Нью Ёрку) напрашваецца пытаньне, — што можа быць агульнага між палітыкай і дзеямі кайзараўскай Нямеччыны ды дэмакратычнай Амэрыкі, прадстаўнікі якой наважліва палічылі патрэбным адзначыць гэтую нямецкую прапагандовую **акцыю».**

Гісторыя беларускага нацыянальна-вызвольнага руху ў бягучым стагодзьдзі, асабліва з часоў першае сьветавае вайны, знайшла сваё насьвятленьне ў шматлікіх працах, манаграфіях, пэрыёдыках і ў газэтах, таксама і ў газэце «Бацькаўшчына», а таму няма сэнсу тут паўтарацца, каб гэтым самым наглядней паказаць характар разгляданых пашквіляў (праўда, яны і бяз гэтага раскрываюць самі сябе сваёй шавіністычнай нянавісьцяй, грубым бяздоказным хвальшаваньнем праўды й пярэчлівымі вывадамі). Мы тут абмяжуемся заўвагамі агульнага характару, якіх будзе дастаткова, каб паказаць нахабнасьць вялікадзяржаўнікаў з асяродзьдзя «Российского Национального Движения».

Успомненыя чарнасоценцы зводзяць беларускі нацыянальна-вызвольны рух да акцыі пару дзясяткаў «здраднікаў народу», падкупленых чужаземнай агентурай, у дадзеным выпадку польскай і нямецкай, ці навет і амэрыканскай. Чыста савецкія мэтады й аргумэнтацыя, бо й бальшавікі ўважаюць нацыянальныя імкненьні народаў за чужаземную агентуру, ведама, толькі ня імкненьні ра-

(Заканчэньне на 4-ай бачыне)

Беларускія традыцыі і бальшавікі

(Заканчэньне з 2-ой бачыны)

веня. Што можа выйсьці з гэтага своеасаблівага гібрыду — спалучэньня нацыянальнай традыцыі з бальшавіцкай прапагандай — навет уявіць сабе цяжка.

У «Чырвонай Зьмене» чытаем: «Шмат зьвязана ў беларускага народу з прыгожымі й паэтычнымі купальскімі паданьнямі. І цяпер нашы кампазытары, паэты, драматургі зноў і зноў вяртаюцца да іх...»

Вось аб гэтым «зноў і зноў» і трэба сказаць некалькі словаў. У 1921 годзе — тады, калі бальшавікі яшчэ не пасьпелі заціснуць у сваіх кіпцюрох усё культурнае жыцьцё, была пастаўлена выдатная музычная драма «Купальле» на словы ведамага паэты Міхася Чарота; музыку да яе напісаў кампазытар Уладзімер Тэраўскі. Драма «Купальле» адлюстроўвала праўдзіва жыцьцё беларускай вёскі й нашае найбольшае традыцыйнае нацыянальнае сьвята. Драма карысталася нябывальным посьпехам. Міхась Чарот выявіў у ёй увесь свой багаты талент, музыка-ж Тэраўскага зрабіла зь яе запраўдны шэдэўр. І хоць у драме гэтай ня было нічога антысавецкага, бальшавіцкім валадаром была яна не на руку. Не памагло Чароту й тое, што быў ён сябрам камуністычнае партыі. Драма была забароненая, а паэта й кампазытар абодва загінулі ў бальшавіцкім зьняволеньні.

Цяпер чуваць паасобныя галасы з дамаганьнем рэгабілітаваць Чарота й аднавіць музычную драму «Купальле». Калі-б да гэтага й дайшло, дык напэўна яе адпаведна перапрацавалі-б: галоўным гэроем быў-бы хіба камсамолец, які гаварыў-бы прапагандовыя прамовы... Гэта не аднаўленьне нацыянальных традыцыяў, а толькі глум над імі.

Аднак традыцыі гэтыя не загінуць — яны пераживуць бальшавікоў. У вольнай Беларусі Купальле зойме пачэснае месца паміж іншых нашых традыцыйных сьвятаў.

У. Н.

Парад Ляяльнасьці ў Нью Ёрку ўшанаваў незалежнасьць БНР

Ужо адзінаццаты раз апошняя сыбота красавіка была адзначаная ў Нью-Ёрку Парадам Ляяльнасьці. Заініцыяванае амэрыканскімі Вэтэранамі Замежных Войнаў, сьвята гэтае сталася антыкамуністычнай маніфэстацыяй — у супрацьвагу сталаму злаўжываньню амэрыканскімі камуністымі й іхнымі «спадарожнікамі» першамайскага сьвята,ператваранага тут у падтрымоўваньне бальшавіцкага антынароднага зьдзеку. Дзеля гэтае прычыны Парад Ляяльнасьці й адбываецца напярэдадні першага мая.

Галоўнае для параду — гэта пагода. Сёлета пашанцавала на яе. Сонечны, хоць крыху ветраны дзень, прыцягнуў даволі вялікую колькасьць удзельнікаў: 25 тысячаў дэманстрантаў і каля 150 тысячаў глядачоў.

Беларуская калёна па Парадзе выглядала маналітней і весялей за мінулагодния. Прапорцыі штагоду мяняюцца: сёлета было больш моладзі, а таксама (няхай будзе сорам мужчынам) больш жанок. Было таксама больш і нацыянальнае вопраткі, што асабліва важна для выгляду калёны. Нат няпрыязнае «Новае Русскае Слова» не магло не адзначыць гэтых асаблівасьцяў беларускае групы. «На рагу 62 вуліцы й Мэдысон эвэню зварачала на сябе ўвагу беларуская моладзь у нацыянальнай вопратцы» — адцеміла «НРС», каб пасьля ўсклікнуць: «А где же представители патриотических организаций русской молодежи?» (29. IV. 58.).

Дагэтуль Парады Ляяльнасьці хадзілі па верхняй частцы Пятае эвэню (ад 90-х вуліцаў да 60-ае). З гледзішча на прапаганду і самога Параду і ўсіх ягоных транспарэнтаў, месца гэтае было менш зручнае, бо з аднаго боку праспэкту — парк, а з другога — малалюдныя асабнякі. Сёлета было пастаноўлена, пасьля войстрых спрэчак у мэрыі (Сыты Каўнсыл), перанесьці парад у цэнтральную частку места — ад 63-яе вуліцы да 38-ае. Трыбуна для прыйма параду была пастаўлена перад Публічнай Бібліятэкай, што паміж 42-ой і 41-ай вуліцамі.

Парад Ляяльнасьці складаецца зь колькіх г. зв. «дывізіяў». Наперадзе параду йдуць арганізацыі амэрыканскіх вэтэранаў, пасьля — рэлігійныя, школьныя, харытатыўныя і ўсялякія іншыя. Асобнай «дывізіяй» на парадзе йдуць нацыянальныя групы — сама розныя — ад Ірляндцаў да Партарыканцаў. Сёлета першымі ў нацыянальнай дывізіі йшлі: Украінцы, Беларусы, Эстонцы, Латышы й Лятувісы ў знак ушанаваньня 40-ых угодкаў абвешчаньня незалежных дзяржаваў гэтых пяцёх народаў. На чале беларускае калёны, як заўсёды, ішлі беларускія вэтэраны із сваім сьцягам. Калёну вёў старшыня акруговае ўправы БАЗА сп. К. Мярляк. Ганаровым маршалам на Парадзе ад Беларусаў быў гэн. Ф. Кушаль, а старшыня БАЗА мгр. М. Кунцэвіч — ягоным заступнікам.

З.

Частка беларускае калёны на Парадзе Ляяльнасьці ў Нью-Ёрку 26 красавіка 1958 году

жылі аснову для зарганізаванага ім беларускага музэю ў Вільні. На Багдановіча вялікае ўражаньне зрабілі рукапісныя славянскія кнігі, розныя іншыя памятнікі старасьвеччыны й асабліва слуцкія паясы, ад чаго вядзе свой пачатак паэтычны задум верша «Слуцкія ткачыхі». Прабываючы на вёсцы ў сваякоў Антона Луцкевіча, Багдановіч напісаў рад лепшых сваіх вершаў, што ўвайшлі ў цыкль «Старая Беларусь», цыкль вершаў «Места» й кароценькія паэмкі, абнятыя цыклем «Мадонны» — «У вёсцы» і «Вэраніка», у якіх «адбілася ўвязка яго творчасьці з уражаньнямі ад беларускай вёскі, ад Вільні, ад беларускай старасьвеччыны і ад гутарак з Ластоўскім», як сьцьвярджае праф. І. Замоцін.[5])

Быў таксама карысным і другі побыт Багдановіча ў Беларусі ў 1916—1917 г., а цесныя кантакты зь беларускімі дзеячамі, навязаныя ў гэтым часе, галоўна з паэтам З. Бядуляй, у якога на гасподзе Багдановіч жыў у Менску, значна паглыбілі духовую лучнасьць паэты зь беларускім жыцьцём. Гэты побыт у беларускім асяродзьдзі й актыўны асабісты ўдзел у беларускім руху меў вялікі запладняючы ўплыў на ягоную творчасьць. Між іншым, у гэтым часе паўстаў глыбока патрыятычны верш Багдановіча «Пагоня».

Уніклівую характарыстыку беларускасьці Багдановічавае творчасьці даў праф. І. Замоцін:

«Першым момантам, што бязумоўна пераважае сярод іншых уплываў і матарыялаў, якія жывілі яго музу, трэба лічыць яго ўражаньні ад бацькаўшчыны і ўсяго таго, што так ці іначай было зь ёю зьвязана. Называючы гэты мамэнт першым і пераважным, я раблю гэта не для штучнае, надуманае схэмы, у якой для М. Багдановіча, як беларускага паэты, на першым пляне, як крыніца, абавязкова павіна стаяць Беларусь. Не, я выходжу з пэўных фактаў, якія я толькі што ўстанавіў. У самай рэчы, беларускія ўражаньні і ўплывы праходзяць асноўнай рысай цераз усё нядоўгае жыцьцё М. Багдановіча і праз усю яго творчасьць. Паміж іншым, увагу яго чытача мімавольна спыняе адна характэрная акалічнасьць: пераглядаючы том яго вершаў, толькі зрэдку можна сустрэць вершаваны радок ці невялічкую вершаваную п'еску, навеяную абставінамі і ўражаньнямі, якія тапаграфічна і псыхалягічна знаходзяцца вонках яго бацькаўшчыны і зьвязаных зь ёю пытаньняў. Чаму так? Чаму паэта, які пражыў сваё маленства і юнацтва ў Ніжнім Ноўгарадзе і Яраслаўлі, не адбіў у сваіх вершах уражаньняў Паволжа, быту расейскіх губэрнскіх гарадоў, прыуральскага стэпу, дзе ён некалькі разоў летаваў, Крыму, дзе ён жыў і лячыўся, і г. д.? Гэтага аніяк нельга вытлумачыць недахватам яго ўражлівасьці ці недахватам таго матарыялу з галіны прыроды і быту, якія ён назіраў вонках свае бацькаўшчыны. Гэта можна вытлумачыць толькі тым, што ён усё сваё нядоўгае жыцьцё, у парадку све нутранае маральнае дысцыпліны, цалкам аддаў бацькаўшчыне, што ён сам пасьвяціў сябе ў рыцары гэтай «даме» свайго юнацкага раману, што ён, зьвязаны сваёй любасьцю да бацькаўшчыны і слугаваньнем ёй, мысьліў сябе нявольным аддаваць сваё натхненьне чаму-небудзь і каму-небудзь іншаму, апрача тэй — скажам словамі яго паэтычнай сымболікі — «Мадонны», якая была для яго lumen coeli, sancta rosa і якой аднэй ён мог, як паэта, маліцца і слугаваць»[6].

Да вышэй прыведзенай характарыстыкі Багдановіча, як беларускага нацыянальнага паэты, дадаць нічога не астаецца. Гэты глыбокі нацыянальны характар ягонае творчасьці, ягоная бязьмежная любоў роднага краю й ахвярнае слугаваньне яму і далі падставу З. Бядулі ў ягоным нэкралёгу аб Багдановічу выказаць упэўненасьць, што «на скрыжалях адраджэньня роднага краю яго імя будзе зьзяць у небе Беларусі сьветлай зоркай навекі»[7].

Пры ўсім гэтым трэба падчыркнуць, што нацыянальны характар Багдановічае паэзіі ня быў вузкім і абмежаваньм да беларускае нацыянальнае й адным толькі Беларусам блізкае й зразумелае спэцыфікі, але цесна злучаўся з элемэнтамі агульналюдзкімі. Багдановіч, глыбока абзнаёмлены з заходняэўрапэйскай культурай і паэзіяй ды знаходзячыся ўвесь час пад ейным магутным уплывам, быў сам у культурным сэньсе наскрозь эўрапэйцам і патрапіў сваім творам, аснованым на беларускім матарыяле, надаць агульналюдзкі характар. Гэтую важную й ад іншых нашаніўцаў адменную рысу Багдановічавае творчасьці першым выразна адзначыў Антон Навіна (Антон Луцкевіч) у сваіх нарысах «Нашы песьняры»:

«Гэта нічога, што паэта зь любасьці выбірае матывы родныя — беларускія, у іх ён заўсёды ўмеў знайсьці асноўны агульна-людзкі мамэнт. Яго верш гэтак сама гаворыць Беларусу, як і чужынцу, падобна як музыка вялікага маскоўскага кампазытара Чайкоўскага, што карыстаўся матывамі свайго народу, роўна прамаўляе да душы кажнага чалавека незалежна ад яго нацыянальнасьці. Бо М. Багдановіч не фатаграфуе жыцьця, а нанава ператварае ў сваёй чуткай, далікатнай і асабліва інтэлігентнай душы»[8].

* * *

У сваім артыкуле «Забыты шлях» Багдановіч пісаў: «Намагаючыся зрабіць нашу паэзію ня толькі мовай, але і духам, і складам твораў шчыра беларускай, мы зрабілі-б цяжкую памылку, калі-б кінулі тую вывучку, што нам дала сьветавая (найчасьцей эўрапэйская) паэзія... Было-б горш, чым нядбальствам, нічога ня ўзяць з таго, што сотні народаў праз тысячы год зьбіралі ў скарбніцу сьветавай культуры». У гэтым сьцьверджаньні самога паэты і хаваецца сакрэт таго, што, як адцеміў А. Навіна, Багдановічаў «верш гэтак сама гаворыць Беларусу, як і чужынцу».

Гэтаму свайму перакананьню аб неабходнасьці ўзбагачваньня беларускае літаратуры найлепшымі ўзорамі сьветавай паэзіі, галоўна заходняэўрапэйскай верна служыў Багдановіч у сваіх творах Ня гледзячы на сваю юрыдычную асьвету, ён, як глыбокі інтэлектуалісты і ўсьцяж прагны веды, шляхам самаадукацыі здабыў грунтоўную знаёмасьць заходняэўрапэйскай літаратуры, як найвейшай і яму сучаснай, гэтак і клясычнай. Трэба думаць, што якраз гэтыя веды й спрычыніліся да выпрацаваньня ягонага пагляду на істоту й ролю літаратурнага мастацтва, на перавагу ягоных эстэтычных функцыяў над яе ўтылітарнай роляй і, напасьледак, да стаўляньня срогіх вымаганьняў да аўтараў, аб чым будзе падробна мова ніжэй. З другога боку, добрае веданьне заходняэўрапэйскай літаратуры памагло Багдановічу прысвоіць собскай паэзіі найлепшыя ейныя ўзоры і самому падняцца да ейнага ўзроўню. Багдановіч прышчапіў беларускай літараюуры найбольш цікавыя жанры й формы ня толькі яму сучаснай, але й клясычнай заходняэўрапэйскай паэзіі. У выдадзеным пры жыцьці паэты зборніку ягоных вершаў «Вянок» знаходзім асобны разьдзел «Старая спадчына», а ў ім такія ўзоры заходняй літаратурнай клясыкі, як пэнтамэтры, санэты, трыалеты, рондо, актавы, тэрцыны, умела перанесеныя на беларускаю літаратурную глебу.

---

1) І. Замоцін. М. Багдановіч. Крытычна-біографічны нарыс. «Творы М. Багдановіча», т. II, Менск, 1928, б. XI—XII.
2) Тамсама, б. XII.
3) Тамсама, б. XXI.
4) Тамсама, б. XXXV.
5) Тамсама, б. XXXVI.
6) Тамсама, б. LVI—LVII.
7) «Вольная Беларусь» за 1917 г. Цытуецца паводля А. Бабарэкі. Максім Багдановіч у літаратурных ацэнках. «Узвышша», № 2, Менск, 1927, б. 145.
8) Цытуецца паводля Бабарэкі, тамсама, б. 147.

(Працяг у наступным нумары)

Зь беларускага жыцьця

ДАКЛАД СПАДАРА ПРЭЗЫДЭНТА АБРАМЧЫКА Ў НЬЮ ЁРКУ

У нядзелю 18 травеня ў Беларускім Грамадзкім Цэнтры ў Нью-Ёрку Прэзыдэнт М. Абрамчык зрабіў даклад для шырэйшага грамадзтва на тэму «У сьвеце і ў нас». Пасьля абедні, у прасторнай залі пад катэдральным саборам, зышліся людзі паслухаць дакладу сп. Прэзыдэнта, які апошнімі часамі наведаў колькі буйнейшых беларускіх асяродкаў ды меў змогу падсумаваць удачы беларускага грамадзкага жыцьця ў Паўночнай Амэрыцы, параўнаць зь іншымі краямі, а таксама прадставіць сучасныя міжнародныя палітычныя тэндэнцыі й кірункі.

Свой даклад Прэзыдэнт Абрамчык пачаў ад характарыстыкі двух галоўных гаспадарскіх і палітычных сыстэмаў: заходня-дэмакратычнай і таталітарна-бальшавіцкай. Марксізм, сказаў Прэзыдэнт Абрамчык, сяньня далёкі ад таго, якім ён быў у вуснах маскоўскіх тэарэтыкаў. Марксізм, фактычна, перарадзіўся цяпер, стаўшыся прыладай уціску ў таталітарнай расейскай імпэрыі. Заходні сьвет штораз ясьней разумее існасьць бальшавіцкае дыктатуры, а нашае заданьне — спрычыняцца далей да паглыбленьня гэтага разуменьня.

Заданьне беларускае эміграцыі, — сказаў Прэзыдэнт Абрамчык, — інфармаваць заходні сьвет пра Беларусь і беларускую вызвольную справу. У вялікай меры мы спраўляемся з гэтым, аднак, ні на часіну мы не павінны супыняць свае палітычныя акцыі, а пасьлядоўна праводзіць яе на ўсіх адрэзках жыцьця й на ўсіх краёх. Вынікі нашага супольнага высілку даюцца ўжо выразна вычуць пры сустрэчах з палітычнымі дзеячамі Захаду.

Пасьля заканчэньня свайго асноўнага дакладу сп. Прэзыдэнт адказаў яшчэ на шмат якія пытаньні, задаваныя ў сувязі з некаторымі асаблівасьцямі быту Беларусаў у Амэрыцы ды ў сувязі з агульнымі міжнароднымі праблемамі. Даклад Прэзыдэнта Абрамчыка быў вельмі цікавым азнаямленьнем з праблемамі «ў сьвеце і ў нас».

З.

У ПАРЫЖЫ

4-га траўня сёлета ў Парыжы адбыўся гадавы сход сяброў Беларускае Сэкцыі Аб'еднаньня Хрысьціянскіх Работнікаў у Францыі.

У сваіх справаздачах за мінулы 1957 г. Генэральны сакратар Аб'еднаньня ды старшыня Рэвізійнае камісіі выразна падчыркнулі, што, ня гледзячы на параўнальна невялікую колькасьць сяброў ды расьцярушанасьць работніцкіх асяродкаў, Галоўнай управай Аб'еднаньня была праароблена даволі значная праца як сындыкальнага, гэтак і грамадзка-нацыянальнага значаньня. На асаблівую ўвагу заслугоўвае актыўны ўдзел Галоўнае ўправы Аб'еднаньня ў працы ФІТКРЭ (міжнароднага сындыкату эмігранцкіх работнікаў), а таксама й ладжаньне на належным узроўні розных нацыянальных імпрэзаў.

Ня менш актыўным на працягу справаздачнага пэрыяду выявіў сябе аддзел Аб'еднаньня ў Ле Крэзо, які побач з чыста сындыкальнай працай вёў таксама актыўную грамадзка-нацыянальную працу.

Пасьля справаздачаў сябры Аб'еднаньня, прысутныя на зборцы, прызналі абсалюторыюм уступаючай Галоўнай управе ды выбралі новую ўправу ў наступным складзе: Генэральны сакратар — сп. М. Наўмовіч, ягоны заступнік — сп. В. Міцкевіч, скарбнік А. Лысуха.

У Рэвізійную камісію ўвайшлі сп. сп. Данільчык, а. Леў і А. Кавалеўскі.

Пасьля абмеркаваньня пляну працы на 1958 год, была праслуханая магнэтафонная запісь канцэрту з нагоды 40-й гадавіны абвешчаньня незалежнасьці Беларусі, які адбыўся ў Парыжы 30-га сакавіка сёлета.

Аўген Кавалеўскі

ВЯСЕНЬНІ БАЛЬ У ТАРОНТА (КАНАДА)

Стараньнямі Галоўнай управы ЗБК ладзіўся ў суботу 3-га траўня ў Летувіскай залі вялікі Вясеньні Баль Беларусаў Таронта, які прайшоў надзвычайна ўдала, і на які прыбыла вялікая колькасьць Беларусаў як Таронта, так і іншых ваколічных мясцовасьцяў. Ніхто з прысутных запрашаных ня мог скардзіцца на адсутнасьць настрою ці весялосьці.

Тут-жа была наладжана й лятарэя, білеты якое былі хутка распраданыя. Да гэтага апошняга найбольш спрычынілася сп-ня Вольга Грыцук, якой і належыцца за гэта шчырая падзяка. Даход зь лятарэі быў перададзены ў касу ЗБК.

Вельмі добра справіліся із сваімі абавязкамі й сябры А. Грыцук, М. Рачыцкі, А. Маркевіч, Г. Барановіч і Я. Чорны, за што й ім усім належыцца падзяка.

Гэтым балем Беларусы Таронта закончылі сэзон вечарынаў і чакаюць на пачатак сэзону пікнікаў (маёвак), які мае распачацца першым такім пікнікам у нядзелю 1-га чэрвеня сёлета на фарме сп-ва Высоцкіх, як і папярэднія гады. Застаецца толькі пажадаць у гэтым шмат удачаў, а перадусім добрага надвор'я ў дні пікнікаў.

А.-віч

ДЗЕНЬ МАЦІ Ў ТАРОНТА

Дзень Маці — гэта адно з прыгажэйшых сьвятаў, што адзначаецца зь вялікай павагаю штогоду на цэлым сьвеце. І, запраўды, няма нічога на сьвеце, што магло-б замяніць для кажнага з нас гэтак кажнаму дарагое імя Маці.

Вельмі шкада, што бальшыня з нас, эмігрантаў, адзначае з успамінам гэты дзень удзячнасьці далёка ад сваіх найдаражэйшых матак — на выгнаньні...

Беларусы Таронта ладзілі ў Дзень Маці (надзеля 11-га травеня) урачысты пачастунак сваім дарагім маткам у Беларускім Доме, дзе пасьля Службы Божай, сабраліся дочкі й сыны разам із сваімі маткамі, якія шчыра выказалі сваю ўдзячнасьць за атрыманыя падарункі.

Пасьля гэтага адбылася супольная гарбатка, пад прыгожыя мэлёдыі беларускіх песьняў з кружэлак.

А.-віч

ПАДАРОЖЖА Ў ЛЁНДАН, АНТ. (КАНАДА)

Як і мінулаю вясною. Лёнданскі аддзел Згуртаваньня Беларусаў у Канадзе ладзіў у днёх 17-га і 18-га травеня г. г. нябывалыя дагэтуль па вялічыні й посьпеху імпрэзы. Места Лёндан сталася ў гэтыя дні месцам спатканьня Беларусаў шматлікіх мясцовасьцяў Канады зь Беларусамі м. Дэтройту, ЗША, якое гэтак умела наладзілі сябры ЗБК зь Лёндану, ведаючы выгадныясь палажэньне іхняга месца (якраз пасярэдзіне). І запраўды, тут патрэбна было ня мала здольнасьцяў, тактоўнасьці, працы й клопатаў, каб магчы адпаведна ўпарадкаваць такі наплыў гасьцей, з чым на выдатна справіліся, асабліва сп-ва М. Шуст і сп-ва А. Лемішэўскі, не такія ўжо шматлікія сваёй колькасьцяй, сяброўкі й сябры мясцовага аддзелу ЗБК.

У суботу ў вечары, у залі парахвіі УАПЦарквы імя І. Франка, ладзілася вельмі ўдачная вечарына пад аркестру Украінцаў, дзе панаваў вясёлы настрой і гумор, ды толькі незаўважна надыйшоўшая поўнач змусіла разыходзіцца па дамох. У гэты вечар былі запрошаныя паказаць сваё ўменьне удзельнікі танцавальнага гуртка пры ЗБК з Таронта: сп-ні Н. Слаўко й В. Філановіч прыгожа выканалі жартаўлівую польку, затым была выкананая «Лявоніха» у 4 пары; на гэтым давялося спыніць паказ, так як, на вялікі жаль, собскі музыка ня мог прыехаць, а на мейсцы не ўдалося знайсьці.

Назаўтра, у нядзелю, а 11-ай гадз. раніцою, у УАПЦаркве адбылася урачыстая Служба Божая ў саслужэньні украінскага настаяцеля а. М. Кісілюка і а. Міхаіла, настаяцеля БАПЦарквы Сьв. Кірылы Тураўскага з Таронта. Айцец Міхаіл сказаў вельмі чулае казаньне да вернікаў Хрысьціянства абодвух братніх нацыянальнасьцяў. Асабліва прыгожа сьпяваў мясцовы хор, падмацованы сп-мі В. Лубнік і Л. Рагуля. Па Службе Божай адбыўся ў доме сп-ва Шуст (нядаўна пабудаваўся) супольны абед у гонар прыбылых гасьцей. Абед прайшоў у вельмі мілай атмасфэры, і выслухаўшы кольні прамоваў-падзякаў, усе ўдзельнікі абеду прыслухоўваліся зь вялікім задаваленьнем да прыгожых галасоў выканаўцаў беларускіх песьняў-мэлёдыяў: колькі салёвых сьпеваў сп-ні Веры Лубнік, затым колькі дуэтаў разам із сп-няй Л. Рагуля і сп. Юркам Мазурам (ягоныя собскія творы), і іншых.

Па супольным абедзе, а гадз. 4.30 п. п., усе мясцовыя й госьці (сярод іх было ня мала і Украінцаў) сабраліся ў залі І. Франка на паказ п'есы «Паўлінка», якая была пастаўленая Дэтройцкім аддзелам БАЗА пад кіраўніцтвам сп. М. Пруска, і якая прайшла зь вялізарным посьпехам, а вопляскаў радасьці й удзячнасьці — хоць адбаўляй. Кажнаму з гледачоў кідалася ў вочы адшліфоўка, удалы падбор выканаўцаў і іхнае ўмелае выкананьне, — адным словам, кажны быў задаволены й жадаў-бы бачыць падобныя рэчы часьцей. Жаданьнем усіх таронцкіх гасьцей было бачыць пастаноўшчыкаў у сябе ў Таронта ў хуткім будучыні.

Пры гэтай нагодзе патрэбна дадаць, што да посьпеху амаль усіх імпрэзаў ня мала спрычыніліся Украінцы м. Лёндану, якія прыязна адносяцца да Беларусаў, за што мы ўсе, Беларусы, мусім быць ім вельмі ўдзячныя. Канчаючы пісаць, жадаю сказаць: Да наступнага спатканьня, Сябры зь Лёндану!

✫

Беларусы м. Лёндану адзначылі 40-й ўгодкі вялікага Сакавіка ў суботу 15 сакавіка сёлета ў доме сп-ва Шуст. На Акадэміі прысутнічалі запрошаныя госьці з Таронта, Дэтройту й іншых бліжэйшых мясцовасьцяў, а таксама прадстаўнікі ўкраінскіх арганізацыяў. Па Акадэміі адбылася супольная вячэра.

✫

Для падтрымкі сям'і сп. А. Тарасевіча (асірочаных двое дзетак) скарбнік Лёнданскага аддзелу ЗБК, сп. А. Лемішэўскі, сабраў больш за 50 даляраў ахвяраў, па прыкладу сяброў Ашавы й Таронта, ды ў хуткім часе перадасьць іх асабіста сп. Тарасевічу.

Таронтавец

АД САКРАТАРЫЯТУ РАДЫ БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ РЭСПУБЛІКІ

Сакратарыят Рады Беларускае Народнае Рэспублікі гэтым шляхам выказвае сваю падзяку ўсім арганізацыям, іхным кіраўнікам і паасобным грамадзянам, якія прылажыліся да належнага зарганізаваньня й адзначэньня 40-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі ў вольным сьвеце, ды ўсяму беларускаму грамадзтву за актыўны й лічны ўдзел, што ўсё спрычынілася да пашырэньня веды аб Беларусі, аб вызвольным змаганьні Беларускага Народу й аб дзейнасьці бальшавіцкай хлусьлівай прапаганды, гвалтоўнай русыфікацыі й хвальшаваньня гісторыі Беларусі ды эксплаатацыі нашага народу вялікадзяржаўніцкім расейска-савецкім імпэрыялізмам.

Акадэміі, урачыстасьці й дэманстрацыі паказалі яшчэ раз, што Беларускі Народ няўпынна змагаецца з камуністычнай агрэсіяй за вызваленьне свае Бацькаўшчыны, а гэтым самым і за вызваленьне ўсіх паняволеных маскоўскай тыраніяй.

✻

Сакратарыят Рады Беларускае Народнае Рэспублікі гэтым шляхам выказвае сваю падзяку ўсім арганізацыям, установам і паасобным грамадзянам, якія надаслалі ў Прэзыдыюм і Сакратарыят Рады БНР павіншаваньні й пажаданьні з нагоды 40-ых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі.

САКРАТАРЫЯТ РАДЫ БНР

УВАГА! УВАГА!

Беларускае Жаночае Згуртаваньне ў Кліўлендзе, ЗША, падае да ведама нашых суродзічаў, што ёсьць вельмі добрая нагода прыдбаць сабе беларускі народны строй бязь лішніх выдаткаў. Справа ў тым, што нашае Згуртаваньне зарганізавала лятарэю на беларускія нацыянальныя строі, якія вышылі й пашылі беларускія жанчыны з Кліўленду. Будуць разыграныя тры мужчынскія кашулі, адна жаночая блюзка, два вышываныя ручнікі й адна лялька ў беларускім народным строю. Вышыўка выканана з найбольшай дакладнасьцяй ды з найбольш характэрнымі беларускімі ўзорамі.

Прадаваньне білетаў ужо пачалося й будзе працягвацца да 1-га жніўня г. г. Розыгрыш адбудзецца ў пачатку жніўня. Цана білетаў: 1 білет — 25 амэрыканскіх цэнтаў, або 5 білетаў — 1 даляр. У іншых краінах — раўнавартасьць гэтага.

Бальшыня прыбытку зь лятарэі пойдзе на будову беларускай праваслаўнай царквы ў Кліўлендзе, а рэшта на дабрадзейныя мэты патрабуючых Беларусам.

Зьвяртаемся з просьбай да нашых суродзічаў падтрымаць нашу ініцыятыву.

Усе запытаньні накіроўвайце да нашых прадстаўнікоў у Вашых краінах або на адрас:

Bielaruskaje Žanočaje Zhurtavańnie
1421 Castle Ave
Cleveland 13, Ohio, U. S. A.

Беларускае Жаночае Згуртаваньне ў Кліўлендзе

Народныя вырабы, што будуць разыграныя на лятарэі ў Кліўлендзе

Адказы Рэдакцыі

Сп. М. Агнявіду, Нью Ёрк, ЗША: Ваш артыкул «Этнаграфічны прастор Беларусі» атрымалі, за які моцна дзякуем. Паводле свайго характару гэты артыкул можа быць надрукаваны толькі пазьней, і дзеля таго, што цяпер падвалам друкуецца артыкул Ст. Станкевіча «Максім Багдановіч», тады будзе друкавацца артыкул Я. Станкевіча «Гісторыя Беларусі й расейская чорная сотня», Ваш артыкул зможа пайсьці толькі пасьля двух успомненых артыкулаў.

Сп. В. Л-к, Швэцыя: Шчыра дзякуем за перасланы ліст. Нажаль, зь некаторых меркаваньняў, Рэдакцыя ня лічыць мэтазгодным апублікаваць яго. Што да разьліку за кніжкі выдавецтва «Бацькаўшчыны», высланыя Вамі нашым суродзічам — атрымаеце ліст ад Адміністрацыі выдавецтва. Калі-б у далейшым Вы мелі змогу высылаць нашыя кніжкі — мы ахвотна пераслалі-б Вам поўную колькасьць іх.

10 год таму «Бацькаўшчына» пісала:

...Прыклад Палестыны-Ізраэлю, тэорыя й практыка сыянізму гэтак добра паўчальная нам і мусяць стацца проста пуцяводнымі. Найперш і найболш — **значаньне нацыянальнай ідэі**, якая адна забясьпечыла тут несьмяротнасьць нацыі Ізраэлю пры такой, здавалася-б, жахлівай культурнай засыміляванасьці яе. Тое, што пры гэтым памагла ўвязанасьць тае ідэі ў рэлігійную сыстэму, магчымасьці чаго ня маем мы, вызнаючы агульна-людзкую хрысьціянскую рэлігію ў тым ці іншым ейным адменьніку — ня толькі ня можа спыніць нас, а мусіць адно штурхаць і штурхаць да далейшага й далейшага ўздыму нашае собскае нацыянальнае ідэі на ступень запраўды рэлігійнае моцы й магутнасьці. Культ нацыянальных сьвятыняў, пераход ва ахова іх — на найвышэйшае й найпачэснейшае месца!

№ 17 (20), 23 травеня 1948 г.

„Жандары паломаных акоў“

(Заканчэньне з 3-яй бачыны)

сейскага народу. Аднак ня ў гэтым справа. Аўтары разгляданых пашквіляў зусім ня ўлічваюць тых абставінаў, у якіх давялося разьвівацца беларускаму нацыянальна-вызвольнаму руху. Тэй гвалтоўнай русыфікацыі, якую цярпеў беларускі народ. З душэньнем народнага паўстаньня, паднятага К. Каліноўскім у пачатку другой палавіны XIX стагодзьдзя, царызм вельмі варожа паставіўся да беларускага пытаньня. Так-жа да яго ставіліся таксама й ўрады Керанскага й Леніна. Да 1905 году навет было забароненае беларускае друкаванае слова, гэтая жывая крыніца нацыянальнага жыцьця. А гэта азначае ў першую чаргу, што Расейцы мелі справу зь нейкай жывой беларускай нацыянальнай сілай, а не з паасобнымі псэўданацыянальнымі авантурнікамі, як гэта лічаць аўтары пашквіляў, і падругое, будучы заўсёды пад наглядам зьнішчальнае рукі душыцеля нацыянальных праяваў, гэты нацыянальна-вызвольны рух ня мог стацца на працягу пару ваенных гадоў разрухі й адносная свабоды нейка выкрышталізаванай і непераможнай нацыянальнай сілай, здольнай бяз собскае арміі й вонкавай дапамогі здабыць перамогу над сваімі шматлікімі праціўнікамі, у гэтым выпадку над Расейцамі, Палякамі ды й Немцамі. Падчас вайны Беларусь была тэатрам ваенных падзеяў, падзеленая лініяй фронту й наводненая расейскай арміяй і тайнай паліцыяй, што варожа ставіліся да ўсяго беларускага. Склікані Ўсебеларускі Кангрэс пры ўладзе бальшавікоў у канцы 1917 году быў нахабна разагнаны зброяй сілай. Натуральна, што ў такіх абставінах Беларусы змушаныя былі шукаць падтрымкі ў Немцаў, спадзяючыся знайсьці ў іх сваіго саюзьніка. Акт 25 Сакавіка 1918 году, які быў абвешчаны падчас нямецкае акупацыі, не прадаваў аднак Немцам ніводнага мэтра беларускае зямлі, у той час, калі расейскія бальшавікі вялі торг і зь Немцамі, і з Палякамі й Летувісамі за кошты гэтае зямлі. У супрацьвагу цьверджаньням аўтараў разгляданых пашквіляў, што Немцы былі ініцыятарамі беларускага нацыянальна-вызвольнага руху, трэба напомніць, што гэты рух яшчэ меў собскую гісторыю да пачатку вайны ды што Немцы таксама абыякава ставіліся да беларускага пытаньня, аб чым добра сьветчаць іхны распадзел беларускіх земляў між Украінцамі й Летувісамі ды забарона спробаў Беларусаў арганізаваць сваю нацыянальную армію. Не даводзіцца дыскутаваць над закранутым пытаньнем пра польскае паходжаньне беларускага нацыянальнага руху. Пакідаем яго на пацеху аўтарам разгляданых пашквіляў. Ня вартая ўвагі таксама й прымітыўная пастаноўка пытаньня аб тым, што савецкія нацыі й рэспублікі супраць волі самых народаў былі штучна створаныя бальшавікамі. Сыцяны ня варта шкадаваць для разьюшанага барана.

Што-ж прымушае расейскіх чарнасоценцаў займацца падобным пашквілянствам і абвінавачваць Амэрыканцаў у падтрымоўваньні «нямецкае агентурнае дзейнасьці» ў Расеі? Прычынай — эгаістычная натура шавіністых і вялікадзяржаўнікаў, «бдителей» «вялікае матушкі-Расеі», гэтае запраўднае турмы народаў. Жывучы доўгі час на Захадзе, яны яшчэ й дасюль не пазналі, што такое дэмакратыя й народная свабода, што такое правы й наагул чалавек. Яны яшчэ жывуць старымі ілюзіямі, знаходзячы падмацаваньне й падтрымку ў спадкаемцаў царызму — чырвоных Крамлі.

П. Залужны

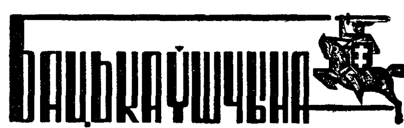
У паняволенай Беларусі

Самагон пераможцам

Некаторыя службовыя асобы, заклікаңыя весьці барацьбу з самагоншчыкамі, самі займаюцца вырабам самагону». — **А. Мнішка,** памочнік пракурора БССР. «Зьвязда», 10. IV. 58.

Моладзь — «у архіўным пыле»

«Мала твораў аб рабочай клясе рэспублікі. Навет моладзь неахвоча бярэцца за сучасную тэму й тым-жа часам занадта поркаецца ў архіўным пыле». — 34-га пленуму Саюзу пісьменьнікаў БССР. «Зьвязда», 8. IV. 58.

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.
Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасьля далучэньня паштовае маркі або міжнароднага паштовага купону.